

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 marca 2018 roku, wydanym w sprawie z powództwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w G. przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. o zapłatę kwoty 64.573,53 złotych, Sąd Rejonowy w Płocku w pkt 1. umorzył postępowanie w zakresie żądania zapłaty kwoty 17.872,00 złotych; w pkt 2. zasądził od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. na rzecz powódki (...) spółki akcyjnej z siedzibą w G. kwotę 714,36 złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot: a) 22 złote od dnia 13 stycznia 2017 roku do dnia zapłaty, b) 692,36 złotych od dnia 9 marca 2018 roku do dnia zapłaty; w pkt 3. w pozostałej części powództwo oddalił; w pkt 4. zasądził od powódki (...) spółki akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwotę 1.479,36 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu; w pkt 5. nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Płocku tytułem tymczasowo wyłożonych wydatków: a) od powoda (...) spółki akcyjnej z siedzibą w G. kwotę 50,40 złotych, b) od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwotę 19,60 złotych (wyrok k. 244, tom II, uzasadnienie wyroku k. k.251-260).

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka zaskarżając orzeczenie w części tj.:

- w zakresie punktu 3 zaskarżonego wyroku dotyczącego oddalenie powództwa, co do kwoty 46.679,53 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie,

- w zakresie punktu 4 i 5 zaskarżonego wyroku dotyczącego kosztów zastępstwa procesowego i kosztów procesu.

Zaskarżonemu wyrokowi Skarżąca zarzuciła:

1. nierozpoznanie istoty sprawy poprzez:

nie orzeczenie merytorycznie o żądaniu pozwanego i zaniechanie zbadania materialnej podstawy żądania pozwu, przejawiające się błędnym oddaleniem powództwa na podstawie przepisu prawa materialnego nie mającego zastosowania w stanie prawnym i faktycznym przedmiotowej sprawy. Przepis art. 58 § 1 k.c. został błędnie zastosowany przez Sąd I instancji w niniejszej sprawie, ponieważ zastrzeżenie kar umownych w umowach i OWU precyzyjnie określało kryterium pozwalające na zakończenie naliczania kary, więc nie było nieważne z powodu sprzeczności z przepisem powszechnie obowiązującego prawa. W konsekwencji w/w błędu Sąd I instancji niewłaściwie zastosował art. 213 § 2 k.p.c., ponieważ uznanie powództwa nie było sprzeczne z prawem. Wskutek w/w błędów Sąd I instancji bezpodstawnie oddalił powództwo w zaskarżonym zakresie nie rozpoznając istoty sprawy;

- błąd w ustaleniach faktycznych poprzez:

błędne ustalenia faktyczne i stwierdzenie, że postanowienia umów zawartych między stronami oraz OWU z dnia 5 maja 2014 roku, OWU z dnia 1 czerwca 2015 roku, z OWU z dnia 1 sierpnia 2015 roku, OWU z dnia 1 lipca 2017 roku zastrzegające kary umowne są nieważne z powodu sprzeczności z przepisem powszechnie obowiązującego prawa ponieważ nie zawierają kryterium, pozwalającego na zakończenie naliczania kary umownej w sytuacji powstania po stronie pozwanej spółki opóźnień, podczas gdy w sposób wyraźny w § 30 ust. 3 OWU z dnia 5 maja 2014 roku oraz w § 30 ust. 4 OWU z dnia 1 czerwca 2015 roku, OWU z dnia 1 sierpnia 2015 roku i OWU z dnia 1 lipca 2017 roku istniało w/w kryterium w postaci zastrzeżenia maksymalne kwoty kary, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego oddalenia powództwa w całości.

- naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na wynik postępowania, tj.:

art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów poprzez sprzeczne z zasadami logiki i racjonalnego rozumowania wyprowadzenie z zebranego w sprawie materiału dowodowego błędnego wniosku, iż postanowienia

umów zawartych między stronami oraz OWU z dnia 5 maja 2014 roku, OWU z dnia 1 czerwca 2015 roku, z OWU z dnia 1 sierpnia 2015 roku, OWU z dnia 1 lipca 2017 roku zastrzegające kary umowne są nieważne z powodu sprzeczności z przepisem powszechnie obowiązującego prawa, ponieważ nie zawierają kryterium, pozwalającego na zakończenie naliczania kary umownej w sytuacji powstania po stronie pozwanej spółki opóźnień, podczas gdy dołączone do akt sprawy wyciągi z OWU z dnia 5 maja 2014 roku, OWU z dnia 1 czerwca 2015 roku, OWU z dnia 1 sierpnia 2015 roku i OWU z dnia 1 lipca 2017 roku niezanegowane przez stronę pozwaną prima facie wskazują, iż istniało w/w kryterium w postaci zastrzeżenia maksymalnej kwoty kary, co miało istotny wpływ na wynik sprawy i w konsekwencji doprowadziło do błędnego oddalenia powództwa w całości;

art. 213 § 2 k.p.c. poprzez:

- jego błędne niezastosowanie polegające na wadliwym przyjęciu, że w stanie faktycznym i prawnym niniejszej sprawy Sąd nie jest związany uznaniem powództwa, ponieważ uznanie jest sprzeczne z prawem podczas, gdy uznanie nie było sprzeczne z prawem, zaś tezę o sprzeczności z prawem uznania dokonanej przez pozwaną Sąd I instancji oparł na naruszeniu przepisów prawa materialnego tj. art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 483 k.c. oraz błędnych ustaleniach faktycznych, co doprowadziło do niesłusznego uznania, iż Sąd nie jest związany uznaniem powództwa przez pozwaną spółkę i błędnego oddalenia powództwa w tym zakresie.

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 483 k.c. poprzez:

- jego błędne zastosowanie polegające na wadliwym zastosowaniu go w stanie faktycznym i prawnym sprawy, w której podstawa dochodzonego roszczenia nie była nieważna z powodu sprzeczności z przepisem powszechnie obowiązującego prawa tj. art. 483 k.c., ponieważ zastrzeżone kary umowne posiadały wyraźnie określoną kwotę maksymalną, a więc była wskazana podstawa do definitywnego określenia wysokości kary, wbrew twierdzeniom Sądu I instancji kara nie mogła być naliczana w nieskończoność, w konsekwencji zastrzeżenie dotyczące kar nie mogło być sprzeczne z art. 483 k.c. i nieważne na podstawie błędnie zastosowanego przez Sąd I instancji art. 58 § 1 k.c.

Wskazując na powyższe zarzuty Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w w/w zakresie to jest, co do kwoty 46.679,53 zł objętej zakresem zaskarżenia, w konsekwencji o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwot (wraz z ustawowymi odsetkami do dnia 31 grudnia 2015 roku i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku):

- 4.714,53 zł (słownie: cztery tysiące siedemset czternaście złotych pięćdziesiąt trzy grosze) od dnia 12 grudnia 2014 roku do dnia zapłaty;
- 11.440,00 zł (słownie: jedenaście tysięcy czterysta czterdzieści złotych) od dnia 13 kwietnia 2015 roku do dnia zapłaty;
- 18.335,00 zł (słownie: osiemnaście tysięcy trzysta trzydzieści pięć złotych) od dnia 18 kwietnia 2015 roku do dnia zapłaty;
- 3.200,00 zł (słownie: trzy tysiące dwieście złotych) od dnia 5 maja 2015 roku do dnia zapłaty;
- 1.600,00 zł (słownie: jeden tysiąc sześćset złotych) od dnia 10 października 2015 roku do dnia zapłaty;
- 1.390,00 zł (słownie: jeden tysiąc trzysta dziewięćdziesiąt złotych) od dnia 24 stycznia 2017 roku do dnia zapłaty;
- 2.400,00 zł (słownie: dwa tysiące czterysta złotych) od dnia 7 marca 2016 roku do dnia zapłaty;
- 3.600,00 zł (słownie: trzy tysiące sześćset złotych) od dnia 7 marca 2016 roku do dnia zapłaty,

ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Ponadto wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obydwie instancje (apelacja k. 264 – 272, tom II).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki zasługiwała na uwzględnienie w całości.

Zarzuty podniesione w apelacji są uzasadnione i skutkują uchyleniem wyroku w zaskarżonej części i przekazaniem sprawy w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Płocku.

Sąd I instancji, w ocenie Sądu Okręgowego, jak trafnie zarzucił skarżący, nie rozpoznał istoty sprawy, nie orzekając merytorycznie o żądaniu powoda i zaniechał zbadania faktycznej i materialnej podstawy żądania pozwu. Sąd Rejonowy błędnie uznał, że postanowienia umów zawartych między stronami sporu oraz poszczególne zapisy w ogólnych warunkach ubezpieczenia, które zastrzegają kary umowne są nieważne z powodu sprzeczności z przepisem powszechnie obowiązującym prawa.

Z niewadliwych ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że powódka w pozwie domagała się zapłaty kar umownych naliczonych na podstawie zawartych z pozwaną umów o wykonanie robót budowlanych, a ponadto zapłaty należności za zajęcie pasa ruchu drogowego. Do pozwu powódka załączyła 8 umów: Nr (...) z dnia 5 marca 2014 roku (k. 18 – 26), Nr (...) z dnia 12 września 2014 roku wraz z aneksem (k. 35 – 37), Nr (...) z dnia 16 października 2014 roku (k.45-46),

Nr (...) z dnia 22 października 2014 roku wraz z dwoma aneksami (k. 51-55), Nr (...) z dnia 2 czerwca 2015 roku (k. 60 – 61), Nr (...) z dnia 8 września 2015 roku z dwoma aneksami (k. 70 – 73), Nr (...) z dnia 23 grudnia 2015 roku (k. 77 – 78), Nr (...) z dnia 8 lutego 2017 roku (k. 94 – 95) oraz wyciągi z OWU z następujących dat: 5 maja 2014 roku, 1 czerwca 2015 roku, 1 sierpnia 2015 roku i z 1 lipca 2017 roku.

W powołanej umowie z dnia 5 marca 2014 roku, w § 16 pkt 1. strony postanowiły, że w razie niewykonania lub nienależytego wykonania przedmiotu Umowy, Wykonawca zapłaci Zamawiającemu karę umowną w sytuacjach i w wysokości określonej w podpunktach od a) do f), przy czym brzmienie podpunktu a) jest następujące, cyt. „ a) 0,5 % całkowitego wynagrodzenia netto, określonego w § 12, za każdy dzień opóźnienia w oddaniu przedmiotu Umowy, licząc od następnego dnia po upływie terminu zakończenia robót określonego w § 2,”. Zgodnie z § 16 pkt 2. Wykonawca zapłaci Zamawiającemu karę umowną za każdy przypadek przekroczenia czasów wyłączeń przyjętych w harmonogramie wyłączeń (za każdą rozpoczętą godzinę) w wysokości: a) 500,00 złotych netto – na liniach (...) 04,4 kV; b) 800,00 złotych netto – na liniach (...) 15 kV. Zaś § 16 pkt 3. umowy stanowi, iż całkowita wartość naliczonych kar umownych nie może przekroczyć 100 % wynagrodzenia umownego netto. Pozostałe powołane wyżej umowy o roboty budowlane posiadają analogiczne zapisy dotyczące kary umownej bądź odwołują się do treści załączonych do pozwu ogólnych warunkach ubezpieczenia w zakresie dotyczącym kar umownych, sposobu ich naliczania i całkowitej wysokości kar. W tym miejscu przytoczyć należy, że w treści § 30 pkt 3 ogólnych warunków umów z dnia 5 maja 2014 r. zostało określone, że całkowita wartość naliczonych kar umownych nie może przekraczać: a) dla zleceń o wartości do 500 tys. zł -100% wynagrodzenia netto, określonego w umowie; b) dla zleceń o wartości powyżej 500 tys. zł – 30 % wynagrodzenia netto, określonego w umowie, jednak nie mniej niż 500 tys. zł. Zapis o tożsamej treści został powtórzony w kolejnych wersjach, tj. z dnia 1 czerwca 2015 r., 1 sierpnia 2015 r., 1 lipca 2017 r. ogólnych warunków umów (wyciągi OWU k.42-46, k. 67 – 69; 83 – 87; 97 – 99).

Zatem nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, że zastrzeżone kary umowne posiadały wyraźnie wskazaną kwotę maksymalną określoną zarówno treścią umów, jaki i treścią stanowiących integralną ich część warunków OWU. Wbrew stanowisku Sądu Rejonowego w umowach o roboty budowlane została wskazana podstawa do definitywnego określenia ostatecznej wysokości kar umownych, skoro istniało kryterium w postaci maksymalnej kwoty tej kary. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że umowne zastrzeżenie dotyczące kar nie było sprzeczne z art. 483 k.c., co czyni

nieuprawnionym stwierdzenie przez Sąd Rejonowy na podstawie art. 58 § 1 k.c. nieważności postanowień umownych, zastrzegających karę umowną.

Sąd Rejonowy nie przeprowadził w niniejszej sprawie postępowania dowodowego, pominął wnioski dowodowe zgłoszone przez pozwanego w odpowiedzi na pozew błędnie uznając je za nieistotne dla rozstrzygnięcia. W żaden sposób nie odniósł się do okoliczności faktycznych przedstawianych przez strony, które to okoliczności mają istotne znaczenie dla ustalenia związania stron umownymi terminami wykonania robót i analizy zachowania pozwanego w kontekście ewentualnego zawinionego czy też niezawinionego przekroczenia tego terminu. Należy zaakcentować, że Sąd I instancji miał obowiązek rozważania czy i jaki wpływ miały podnoszone przez stronę pozwaną przeszkody w rozpoczęciu i kontynuowaniu prac na przekroczenie terminów wskazanych w umowach. Bezspornie kary umowne w zawartych umowach zostały, bowiem zastrzeżone za opóźnienie Wykonawcy w wykonaniu robót budowlanych, co w świetle przepisu art. 476 k.c. wyłącza odpowiedzialność wykonawcy za opóźnienie w spełnieniu świadczenia będące następstwem okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialności. Tym samym brak ustaleń faktycznych, co do daty przekazania frontu robót, podpisanych aneksów, ewentualnego wstrzymania prac skutkowało nierozważaniem przez Sąd I instancji zarzutów pozwanej Spółki skierowanych przeciwko wysokości naliczonej kary umownej. Omawiana okoliczność faktyczna pozostaje prawnie relewantna dla rozstrzygnięcia sporu, bowiem rzutuje na długość okresu opóźnienia, a tym samym na wysokość naliczonej kary.

W świetle przedstawionych rozważań nie może budzić wątpliwości, iż zaprezentowana w uzasadnieniu orzeczenia ocena dowodów nie miała przymiotu oceny pełnej i swobodnej, nie uwzględniała całego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, co czyni zasadnym zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że opisane uchybienia Sądu Rejonowego w procesie dowodzenia i ustalania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a w konsekwencji brak dostatecznego rozważenia zarzutów strony pozwanej podniesionych już na etapie odpowiedzi na pozew, skutkowały uznaniem nierozpoznania sprawy, co do istoty.

Z tych też wszystkich względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił punkty 3,4 i 5 zaskarżonego wyroku i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego stosownie do dyspozycji art. 108 § 2 k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy rozpozna zgłoszony w odpowiedzi na pozew wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków na wskazane przez pozwanego okoliczności uwzględniając przy tym zaprezentowane wyżej stanowisko Sądu odwoławczego, co do zakresu niezbędnych ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie. Nieodzowne może okazać się także przeprowadzenie dowodu z wszystkich dokumentów, które zostały załączone do akt sprawy. Następnie, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, Sąd I instancji dokona wszechstronnej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów i określi podstawę faktyczną rozstrzygnięcia przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności spornych między stronami. W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne, dokona wykładni postanowień umów o roboty budowlane i dołączonych OWU w kontekście zachowania pozwanej spółki, a następnie - stosownie do wyników tej wykładni - oceni i rozważy, czy istotnie w rozpatrywanej sprawie doszło do opóźnienia pozwanej spółki w wykonaniu przedmiotu każdej umowy, od jakiej daty strona pozwana popadła w zwłokę i jak długi był okres zwłoki. Pozytywne ustalenia, co do podstaw naliczenia kary umownej zastrzeżonej w umowach skutkować będą z kolei koniecznością pogłębionej analizy okoliczności sporu pod kątem przesłanek zastrzeżonych w art. 484 § 2 k.c.

Beata Matysik Iwona Godlewska Jacek Leśniak